

Паниум — Төртінші нөмір

Одақ

Jeff Pippenger

2025-03-04

Паниум тарихында Антиох Магнус пен Македониялық Филипп арасында одақ құрылды. Шайқас тікелей бала Птоломей V-ке қарсы Антиох тарапынан жүргізілді, ал Филипп патшалықтың өзге бөліктеріндегі соғысы арқылы Мысырдың бала патшасына көмекке келуі мүмкін басқа әскерлердің келуіне бөгет жасау мағынасында өз үлесін қосты. Бұл Путиннің — оңтүстіктің соңғы патшасының, Мысырдың бала патшасы арқылы бейнеленгенінің (бала дегені пайғамбарлық тұрғыдан соңғы ұрпақты білдіреді) — Паниумда Птоломей V-ті жеңген Антиох Магнус арқылы және 1989 жылы КСРО-ны жеңген Рейган арқылы бейнеленген Трамптан жеңілетінін білдіреді.

Філіпп дегеніміз — «жылқыларды сүйетін адам», ал «жылқылар» әскери де, экономикалық та күш-қуатты бейнелейді. Жылқылар арбаларды тартады және оларға жауынгерлер мінеді, сондай-ақ жылқылар тауарларды базарға жеткізеді. «Жылқылар» — қыркыншы аятта баяндалғандай, солтүстік патшамен өзінің делдалдық қатынасындағы Америка Құрама Штаттарының басты нышаны болып табылатын «арбалар, кемелер және салт аттылардың» нышаны.

Трампың одақтасының Филипп Македонский мен тетрарх Ирод Филипп тұлғаларында екі типологиялық көрінісі бар. Ол Ирод Филипп болсын, не Филипп Македонский болсын, бұл рәміз тиісінше не Кесарь, не Антиох берген билікті сүйетін біреуді білдіреді. Филипп аттарды жақсы көреді, әрі Филипптердің бірі Александр Ұлының патшалығында орталық әрі негіз қалаушы рөл атқарған Македониядан шыққан.

Бұл оның отаны, әкесі Филипп II-ден мұраға алған патшалығы және орасан зор империясының өрлеуіне негіз болған тірек еді. Грекияның солтүстік бөлігінде орналасқан Македония Александр дүниеге келген (Пеллада, б.з.д. 356 жылы) әрі тәрбиеленген саяси және әскери өзек ретінде ерекшеленді; сондай-ақ ол оның жаулап алуларын қуаттандырған бастапқы ресурстарды, адам күшін және ұйымдық құрылымды қамтамасыз етті. Негізінен, Македония Александр патшалығының өзегі болды — оның бастау нүктесі, әскери қозғаушы күші және империясы өз шекарасынан әлдеқайда асып өскеннің өзінде, оны македондық патша ретіндегі болмысымен байланыстырып тұрған өңір еді.

Македония Александрдың төртке бөлінген патшалығының солтүстік аймағын білдіреді. Сондықтан бір Філіпп — Тетрарх, яғни «төрттен бір бөлік» дегенді білдіреді, ал екінші Філіпп — Александрдың бұрынғы империясының төрт желінің «төрттен бірі».

Ирод келісімді теріске шығаратын адамды бейнелейді. Иродқа алып келетін қан желісі — Есау өз тұңғыштық құқығынан бас тартты. Таңдалған келісім халқына қатысты тарихтың ең басында-ақ Есау Мәсіх растау үшін өлген келісімді теріске шығаратындардың нышанына

айналады. Құдай Өзінің таңдаған келісім халқын он екі руға кеңейтпек болған дәл сәтте, Есау бүлік шығарды. Ежелгі Израилдің ақырында, айқыштың жанында яһудилер «Қайсардан басқа патшамыз жоқ» деп жариялаған кезде, яһуди халқы бастауда Есау арқылы бейнеленген нәрсенің ақырдағы нышанына айналды. Иродтың шежірелік тамыры Есаудың да, яһудилердің де қан желісінен құралған; бұл — бастауда бүлікшіл келісім бұзушы арқылы және ақырда бүлікшіл келісім халқы арқылы нышандалған қан желісі.

Ұлы Ирод Жүсіп пен Мәриямды Бетлехемге әкелген салықтарды енгізді, ал оның үш ұлының бірі — Ұлы Иродтың ұлы Ирод Антипа — айқыштың кезінде билік етті. Мәсіхтің туғанынан өліміне дейінгі өмір кезеңі Иродтың әулеті арқылы рәміздік түрде бейнеленген; осылайша бұл тарих таңдап алынған халыққа келген зиярат уақыты екенін айқындайды, алайда яһудилердің көпшілігі бұл зияратты ешқашан танымады.

Ұлы Ирод Исаның дүниеге келуіне жауап ретінде балаларды қырып-жойды; осы арқылы ол Мысыр балаларды өлтіріп жатқан кездегі Мұсаның туу тарихын қайталады. Балаларды алғашқы қыру күтілген таңдалғанды өлтіруге жасалған әрекет болды, ал балаларды соңғы қыру да тағы да күтілген таңдалғанды өлтіруге жасалған әрекет болды. Жүз қырық төрт мың Мұса мен Тоқтының әнін айтады, ал пайғамбарлық тұрғыдан «ән» тәжірибені білдіреді. Жүз қырық төрт мың параллель тәжірибелерге ие кезеңде өмір сүреді. Сол параллельдердің бірі 1973 жылғы 22 қаңтарда АҚШ-та түсік жасауға рұқсат берген Жоғарғы Соттың шешімімен келді. Одан кейінгі қырық тоғыз жылдың ішінде шамамен 66 миллион, жүз қырық төрт мыңның қатарында болуға ықтимал үміткерлер, федералдық деңгейде мақұлданған түсік арқылы қырылып тасталды.

Қуат әскери күшті бейнелейді:

Мен көрген аң қабыланға ұқсас еді, оның аяқтары аюдың аяқтарындай, ал аузы арыстанның аузындай еді; айдаһар оған өз күшін, өз тағы мен зор билігін берді. Аян 13:2.

Айдаһар, яғни пұтқа табынушы Рим, папалыққа үш нәрсе берді, атап айтқанда: «өз күшін, және өз тағын, әрі зор билігін». Он екінші аятта АҚШ, жерден шыққан аң, оның алдында тұрған аңның бүкіл «күшін» жүзеге асырушы ретінде бейнеленген. Алайда екінші аяттағы «күш» сөзі он екінші аятта «күш» деп аударылған сөзден өзге грек сөзі болып табылады. Екінші аятта «күш» — G1722, мағынасы: алдында (тура немесе астарлы мағынада); көз алдында, қатысуында.

Он екінші аяттағы «power» сөзі грек тіліндегі басқа сөз.

Ол өз алдында болған бірінші аңның бүкіл билігін жүзеге асырады да, жерді және онда тұратындарды өлімге соқтырған жарасы жазылған бірінші аңға табынуға мәжбүр етеді. Аян 13:12.

Мұндағы “билік” деген G1832 сөзі (қабілет мағынасында) артықшылықты, яғни табысталған ықпалды білдіреді: билік, юрисдикция, еркіндік, күш-қуат, құқық, қуат. Он екінші аяттағы “билік” сөзі жерден шыққан аңның теңіз аңына табысталған билік екенін

көрсетеді — АҚШ теңіз аңның өкілетті өкілі болып табылады. АҚШ бірінші аңның бүкіл табысталған билігін жүзеге асырады. Екінші аятта пұтқа табынушы Рим папалыққа үш нәрсе берді. Кловис 496 жылы Толбиак шайқасында өз әскери және экономикалық қуатын папалыққа берді. Константин 330 жылы империяның “тағын” беріп жіберді, ал Юстиниан 533 жылғы жарлық арқылы папаны еретиктерді түзетуші әрі шіркеулердің басшысы деп таныды. 496 жылғы Кловис 1989 жылғы Рейганды бейнелейді. Рейган Трампты бейнелейді.

Турлық Григорийдің (шамамен бір ғасырға жуық кейінірек жазған) айтуынша, Кловис шайқаста жеңіліп бара жатып, шарасыз күйде көмек сұрап католиктердің Құдайын шақырды. Оның зайыбы Клотильда католик сеніміндегі бургунд ханшайымы еді және оны пұтқа табынушылықтан бас тартып, шоқынуда үнемі үндеумен болған. Кловис егер жеңіске жетсе, католицизмді қабылдауға ант етті. Жағдайдың беталысы өзгерді — бұл Құдайдың араласуынан ба, әлде әскери стратегияның нәтижесінен бе — және Кловис алемандарды жеңіп, олардың патшасын өлтіріп, әскерін бытыратып жіберді. Өз антына адал болып, ол католицизмді қабылдап, шомылдыру рәсімінен өтті; дәстүр бойынша бұл оқиға 496 жылғы Рождество күні Реймсте епископ Ремигийдің (Әулие Реми) қолымен жүзеге асты.

Оның дінге келуі бетбұрыс кезеңін білдіріп, Кловисті герман билеушілерінің арасында алғашқы католик патшаға айналдырды (ариандық христиан вестготтар мен остготтардан өзгеше). Бұл франктерді Рим Шіркеуімен жақындастырып, оған галл-римдік халықтың және папалықтың қолдауын әкелді. Кловистің шоқындырылуы көбіне Францияның католик ұлт ретіндегі символдық «туу сәті» ретінде қарастырылады, сөйтіп оны ариандықты не пұтқа табынушылықты ұстанған өзге варварлық патшалықтардан айрықшалады. Осы себепті католицизм Францияны «Католик шіркеуінің тұңғышы», сондай-ақ «Католик шіркеуінің ең үлкен қызы» деп атайды.

Кловис 496 жылы папалықтың алғашқы өкілдік державасына айналған кезде, ол 1989 жылы өкілдік державаға айналған Рейганның бейнесін көрсетті. Рейган мен Рим папасы Иоанн Павел II тарихында оңтүстіктің патшасын құлату мақсатымен құпия одақ құрылды. 1798 жылдан жексенбілік заңға дейін Тирдің жезөкшесі жасырын тұрады, әрі ол өз түп-тамырын солтүстіктегі ең шеткі патшалық — Македониядан тарататын сол жезөкшенің өзі. Ол — пайғамбарлық тұрғыдан жасырылған солтүстіктің патшасы, бірақ соған қарамастан әлі де қателеспейтінмін деп мойындатады.

Папа сондай-ақ «келісімді тастап кеткендерді» де бейнелейді; олар пайғамбарлық тұрғыдан үш жанама соғыстың бүкіл барысында жасырын болса да, ақырында Паний шайқасының тарихында көзге көрінетін болады. Даниял империялық Римнен папалық Римге өту барысында Киелі кітап пайғамбарлығындағы төртінші патшалық ретінде пұтқа табынушы Римнің өз дәуірінің соңына жетіп келе жатқан кезін айқындайды.

Өйткені Киттим кемелері оған қарсы келеді; сондықтан ол қайғыға батып, кейін қайтады да, қасиетті келісімге қарсы ашу-ызаға булығыады; ол осылай істейді: тіпті қайта оралып, қасиетті келісімді тәрк етушілермен астыртын тіл табысады. Даниял 11:30.

«Қасиетті келісімді тастап кеткендер» деген аяттағы сөз Католик шіркеуіне қатысты. Қасиетті келісімді тастап кеткендер — Жохан Аяншының ымырашыл Пергам шіркеуі; Пауылдың айтуынша, күнә адамы ашылып көрінбестен бұрын, сол шіркеу сенімнен тайып кетуге тиіс еді. Католицизм — Құдай Сөзіне қарсы жасалған шабуыл арқылы, сондай-ақ екеуі де Константин заманынан бастап біртіндеп күшейген шабуылдардың нысанына айналған жетінші күнгі сенбіні бұзу арқылы, келісімді тастап кеткендердің өзі. Осыған дейін он бірінші тарауда да «келісім» туралы айтылған.

Осы екі патшаның да жүректері зұлымдық істеуге бейім болады, әрі олар бір дастарқан басында өтірік сөйлейді; бірақ бұл іске аспайды, өйткені ақыры әлі де белгіленген уақытта болады. Сонда ол мол байлықпен өз еліне қайтады; оның жүрегі қасиетті келісімге қарсы болады; ол істер атқарады да, өз еліне қайта оралады. Белгіленген уақытта ол қайта келіп, оңтүстікке қарай аттанады; бірақ бұл бұрынғыдай да, кейінгідей де болмайды. Даниял 11:27–29.

Бұл аяттарда «ол» өз жеріне қайтып оралады, содан кейін кейінірек тағы да өз жеріне қайта оралады. Осы екі қайта оралу кейіннен Рим қаласына салтанатты «оралумен» жалғасқан екі жеңісті бейнелейді. Біріншісі — б.з.д. 31 жылы Антоний мен Клеопатраға қарсы Актий шайқасы, ал екіншісі — б.з. 70 жылы Иерусалим күйретілгеннен кейінгі оқиға. Аяттардағы «тағайындалған уақыт» — 330 жыл; ол жиырма төртінші аяттағы үш жүз алпыс жылға тең келетін пайғамбарлық «уақыттың» аяқталуын көрсетеді.

Бір үстелде өтірік сөйлейтін екі патша мұны “белгіленген уақытқа” дейін істейді, өйткені “соң әлі де белгіленген уақытта болады”. Қарастырылуға тиісті мәселе мынау: аяттағы “Сонда ол өз еліне мол байлықпен қайтады” деген сөз нені білдіреді? Бұл “белгіленген уақытта, сонда ол қайтады” дегенді ме білдіреді; әлде “екі патша үстелде өтірік айтқаннан кейін, сонда ол қайтады” дегенді ме білдіреді, демек, қайтуы белгіленген уақыттан бұрын болады.

Урия Смит екі қайтуды б.з.д. 31 жыл және б.з. 70 жыл деп айқындайды; бұл тағайындалған уақыт болып табылатын 330 жылға дейінгі тарихты білдіреді. Смит сондай-ақ жиырма тоғызыншы аяттағы «қайту» 330 жылдан кейін болатынын және оның Актиум мен Иерусалим шайқастарынан кейінгі қайтулар сияқты табысты еместігін атап көрсетеді. Мұның мәні мынада: тағайындалған уақытқа дейін өтірік айтылатын бір кездесу болады; содан кейін өтірік айтып жүрген екі патшаның біреуі зор байлықпен қайтып келіп, киелі келісімге қарсы шығады, істер атқарады да, тағайындалған уақыт болып табылатын 330 жылы қайта оралады.

Содан кейін ол оңтүстікке шабуылдайды, бірақ бұл Акий шайқасына да, Иерусалимнің қирауына да ұқсамайтын болады. Аяттардағы б.з. 70 жылғы тарих үзіндіде «қасиетті келісім» арқылы бейнеленген Құдайдың таңдаған келісім халқының ақырын көрсетеді. Отызыншы аятта пұтқа табынушы Рим қасиетті келісімді тәрк ететіндермен байланыс жасайды. Б.з. 70 жылы ежелгі тура мағынадағы Израилдің Құдайдың келісім халқы ретіндегі түпкілікті соңы болды, ал отызыншы аят б.з. 70 жылдан кейінгі төрт ғасырдан

соңғы тарихты айқындайды. Отызыншы аятта бейнеленген тарихтағы келісімді тәрк ететіндер — Құдай мен Оның мәсіхші халқы арасында жасалған келісімді тәрк еткендер. Папалық Рим — отызыншы аятта қасиетті келісімді тәрк ететіндер ретінде бейнеленген шіркеу.

Өйткені Киттим кемелері оған қарсы келеді; сондықтан ол қайғыға түсіп, кері қайтады да, қасиетті келісімге қарсы қаһарланады; солай істейді ол: тіпті қайта оралып, қасиетті келісімді тәрк ететіндермен астыртын тіл табысады. Даниял 11:30.

Жиырма тоғызыншы аят бізді 330 жылға алып келеді; бұл — Константин астананы Константинопольге көшіруі арқылы орындалған, белгіленген уақыт еді. Сол жолайрықта пұтқа табынушы Рим оңтүстіктегі соғысқа тартылар еді, бірақ ол Акий мен Иерусалимдегідей табысты болмас еді. Содан кейін отызыншы аятта пұтқа табынушы Римге бүгінгі күні Карфаген деп белгілі Хиттимнен өзінің теңіз соғысын бастаған Генсерик шабуыл жасайды. Пұтқа табынушы Римге қарсы бұл соғыс Аян кітабындағы жеті кернейдің екінші кернейі ретінде де бейнеленген болатын. Сол кернейлік күштердің алғашқы төртеуі Батыс Римді 476 жылға қарай ақырына жеткізді. Сол алғашқы төрт кернейдің ішінде екінші керней, яғни Хиттим кемелері, ең қаталы болды, өйткені Генсерик теңіздерді өз бақылауына алды да, империяның байлығы сарқылып қалды.

Киттим кемелерінен қарсы шығып, қайғыға түскен соң, ол қайта оралып, қасиетті өсиетке қарсы қаһарланады. Бұл Құдай Сөзіне қарсы жүргізілген күрес арқылы, папалықтың 538 жылы билікке ие болуына алып келген тарихта орындалды. Осыдан кейін ол қайта оралып, «қасиетті өсиетті тастап кеткендермен астасады». Пұтқа табынушы Рим мен папалық Рим арасындағы сол өзара байланыс 533 жылы Юстинианның жарлығы арқылы орындалды. Одан кейінгі аят, яғни отыз бірінші аят, пұтқа табынушы Римнің қалай «қайғыға түскенін» жалғастыра баяндайды. Пауыл 2 Салониқалықтарға арналған хатында пұтқа табынушы Римнің 538 жылы папалықтың билікті өз қолына алуына «тосқауыл болғанын» үйретеді. Патшалықтың экономикасын күйрететін теңіздерден келген шабуылдан қайғыға түскеннен кейін, ол қасиетті өсиетке қарсы қаһарланады, содан соң өсиетті тастап кеткендермен астасады. Келесі аяттарда 496 жылы Кловис арқылы папалыққа берілген билікті бейнелейтін «қарулы күштер» көтеріледі де, тарихта Рим қаласын білдірген күштің қасиетті орнын арамдайды; содан кейін пұтқа табынушы Рим пұтқа табынушылық дінін (күнделіктіні) аймақтан алып тастап, оның орнына католицизмді орнатады, содан соң 538 жылы папалықты таққа отырғызады.

Папалық билік 538 жылы күшейтілген кезде, ол біз қарастырып отырған аяттарда бейнеленген пайғамбарлық куәлікті де, тарихи куәлікті де көрсетті. 538 жылы б.з.д. 31 жылмен және Акий шайқасымен типологиялық түрде бейнеленген. Даниял кітабының сегізінші тарауының тоғызыншы аятында пұтқа табынушы Рим жер жүзінің тағын иелену үшін үш географиялық кедергіні бағындыратын еді. Біріншісі шығыстағы Сирия болды, содан кейін Яһуда мен Иерусалим, одан соң Акий шайқасында Мысыр келді. Папалық Римнің де үш мүйізді алып тастауы тиіс еді, олардың үшіншісі 538 жылы Рим қаласынан қуылған готтар болды. Пұтқа табынушы Рим мен папалық Рим Акий шайқасының 538

жылмен сәйкес келетінін айқындайтын екі куәлік береді, ал 538 жыл қазіргі Рим сынақ мерзімі жабылғанға дейін жоғарғы билік жүргізетін АҚШ-тағы жексенбілік заңды бейнелейді.

Біз жиырма жетіншіден отыз бірінші аяттарға дейінгі тармақтардың жалпы шолуын аяқтадық.

Келесі мақалада біз осы аяттарға назар аударамыз да, осы үзіндіні он бірінші аяттан он бесінші аятқа дейінгі аяттардың тарихымен сәйкестендіру жұмысын бастаймыз.